

Aktiverande styrdokument

Beslutsfattare:
Kommunfullmäktige

Dokumentansvarig:
Avdelningschef strategisk planering

Datum:
2022-01-31

Diarienummer:
KSN-2019-2011

Program för mobilitet och trafik

Översiktsplan

Mål och budget

Verksamhetsplaner och affärsplaner

Program

Handlingsplaner och övriga planer

Innehållsförteckning

Inledning	3
Syfte	3
Omfattning.....	3
Målgrupp.....	3
Ansvar, genomförande och spridning	3
Definition och begrepp.....	4
Mobilitet.....	4
Trafik	4
Hållbara färdmedel	4
Mål och arbetssätt	5
Mål för mobilitet och trafik i Uppsala kommun.....	5
Tillståndsmål	6
Arbetssätt – agera föregångare och vara resilient	6
Agera föregångare	6
Vara resilient	7
Fokusområden – för ökad närhet och hälsosam miljö.....	7
Ökad närhet	7
Ökad hälsosam miljö	8
Kommande arbete med handlingsplan för trafik och mobilitet	8
Uppföljning	9
Relaterade dokument.....	9

Inledning

För att åstadkomma en mer hållbar utveckling i Uppsala kommun är det nödvändigt att arbeta systematiskt med mobilitet och trafik. Människors och näringslivets behov av mobilitet förändras ständigt, något som också den snabba teknikutvecklingen bidrar till. Ett fungerande system för mobilitet och trafik påverkar såväl social, ekologisk som ekonomisk hållbarhet i kommunen och regionen. De positiva effekterna av trafik och mobilitet behöver stärkas och de negativa motverkas för att främja människors livskvalitet och näringslivets utveckling i kommunen.

I arbetet är en mängd områden för prioriterade insatser identifierade. Det mest centrala är en handlingsplan för trafik och mobilitet. I övrigt kan det handla om att ta fram handlingsplaner och andra styrdokument, att initiera utredningar av olika slag eller att ge vägledning för mobilitets- och trafikarbetet. Mål, fokusområden och handlingsplaner som presenteras i programmet omfattar följande delar:

- Det fysiska trafiksystemet – hur trafiksystemet utformas.
- Res- och transportsnålhet – hur resor och transporter kan bli kortare och/eller mer effektiva.
- Res- och transportfri tillgänglighet – hur vi kan få tillgång till olika resurser utan fysiska resor eller transporter, vilket kan ske med hjälp av olika digitala verktyg.

Syfte

Syftet med programmet är att visa vägen för hållbarhetsarbetet inom mobilitet och trafik med en planeringshorisont för år 2050 och framåt. Programmet utgör en plattform för kommunens arbete med mobilitet och trafik. Det säkerställer att kommunen jobbar systematiskt och uthålligt med mobilitets- och trafikfrågor på såväl kort som lång sikt.

Programmet tar sin utgångspunkt i Översiktsplan 2016 och andra relevanta program, såsom Energiprogram 2050. Det samlar kommunens mål och inriktningar som rör mobilitet och trafik

Omfattning

Målgrupp

Programmet styr kommunens arbete med mobilitet och trafik. Därför gäller det alla kommunala nämnder och bolag. Utöver kommunens egen organisation är även Region Uppsala och Trafikverket viktiga målgrupper.

I framtagandet av programmet har representanter för bland annat stadsbyggnadsförvaltningen, kommunledningskontoret, miljöförvaltningen och Uppsala parkerings AB deltagit. Även Region Uppsala har deltagit i framtagandet.

Ansvar, genomförande och spridning

Kommunstyrelsen ansvarar för spridning och genomförande av programmet. Arbetet koordineras med den löpande översiktsplaneringen.

Uppsala kommun har många styrdokument som påverkar programmet för mobilitet och trafik. Bland de finns Översiktsplan 2016, Energiprogram 2050, Uppsalas innerstadsstrategi, Miljö- och klimatprogram 2014–2023, Landsbygdsprogram för Uppsala kommun 2017–2023 och Policy för hållbar utveckling 2017.

Definition och begrepp

Mobilitet

Mobilitet innebär att tillgängliggöra olika typer av resurser. Det kan till exempel vara arbete, studier och inköp med mera. Ju enklare det är att nå en resurs desto bättre är mobiliteten. Mobilitet används brett och innebär möjligheten att få tillgång till en resurs genom

- att fysiskt resa och transportera, samt
- res- och transportfri tillgänglighet.

Res- och transportfri tillgänglighet handlar om hur vi kan få tillgång till olika resurser utan fysiska resor eller transporter och detta kan ske med hjälp av olika digitala verktyg. Genom god samhällsplanering, effektivisering av trafiksystemet samt nya digitala verktyg och IT-lösningar kan både behovet och längden av resor och transporter minska utan att tillgången till resurser minskar, det vill säga res- och transportsnålhet.

Trafik

Trafik beskriver själva rörelsen av människor, gods och/eller tjänster i ett eller flera fordon. Rörelsen kan ske med olika typer av färdmedel så som cykel, bil, lastbil, järnväg, fartyg och flygplan. Ett viktigt och miljövänligt färdmedel är gång, att kunna genomföra resan eller transporten till fots. Det finns många typer av färdmedel och i framtiden kommer de befintliga färdmedlen utvecklas ytterligare. Även nya sätt att resa och transportera på kommer att utvecklas. Trafiksystemet består av fordon och infrastruktur. Vägar, spår, hamnar och kollektivtrafikhållplatser är exempel på infrastruktur.

Hållbara färdmedel

Hållbara resor och transporter sker med färdmedel som är miljö- och klimatomfattigt, ekonomiskt och socialt hållbara. De tre hållbarhetsperspektiven behöver alltid harmoniseras för att avgöra vilka färdmedel som är hållbara i varje unik situation och sammanhang.

Hållbara färdmedel har följande egenskaper:

- *Miljö- och klimatomfattiga*
  - Klimatneutrala (bidrar inte till växthuseffekten)
  - Resurseffektiva (nyttjar ändliga resurser så effektivt som möjligt)
  - Yteffektiva (bidrar till minskad trängsel, främjar en transporteffektiv markanvändning)
  - Har en minimal negativ miljöpåverkan (bidrar inte till buller, behåller god kvalitet på luft, vatten och bibehåller biologisk mångfald).

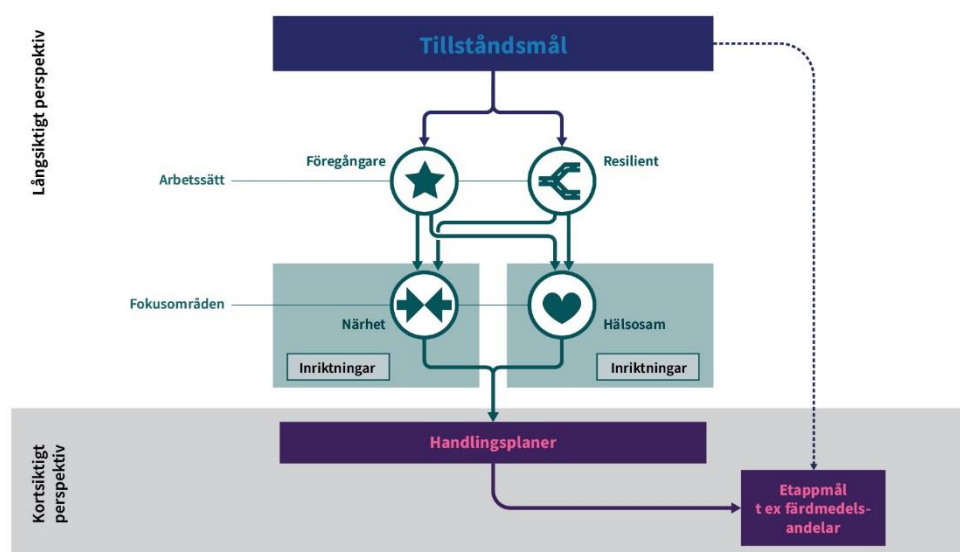
- *Sociala*
  - Tillgängliga för alla samhällsgrupper (god och likvärdig mobilitet för alla samhällsgrupper)
  - Skapar sociala mervärden (stärker attraktiviteten i den fysiska miljön och bidrar till möten mellan människor)
  - Stärkande för folkhälsan (främjar aktivt resande)
  - Tidseffektiva (ger mer tid över för annat).
- *Ekonomiska*
  - Samhällsekonomiska (nyttan är större än kostnaden)
  - Resurseffektiva (bidrar till ökad effektivitet och produktivitet).

Mål och arbetssätt

Här redovisas övergripande mål och arbetssätt för kommunens arbete med mobilitet och trafik och inriktningar för kommunens fokusområden., Här redogörs också för kommande arbete med den mest centrala handlingsplanen – för trafik och mobilitet.

Mål för mobilitet och trafik i Uppsala kommun

I figuren nedan sammanfattas programmets målstruktur. Ett tillståndsmål beskriver vad som karaktäriserar mobiliteten och trafiksystemet i Uppsala kommun år 2050. Arbetssätten föregångare och resilient säkerställer det långsiktiga arbetet mot tillståndsmålet. Genom fokusområdena närhet och hälsosam tydliggörs inriktningarna för kommunens arbete, medan handlingsplaner fångar det som behöver göras på kort sikt.

Figur 1. Målstruktur för Program för mobilitet och trafik

Tillståndsmål

År 2050 är Uppsala kommun en föregångare i arbetet med mobilitet och trafik. Mobiliteten och trafiksystemet i Uppsala kommun är resilient och resurseffektivt, vilket bidrar till goda och jämlika levnadsvillkor. Mobiliteten och trafiksystemet är utformat och organiserat på ett sätt som ger en hög närhet och hälsosamma livsmiljöer för boende, besökare och verksamma.

År 2050 sker alla resor och transporter i Uppsala kommun med hållbara färdmedel.

Tillståndsmålet beskriver vad som karaktäriserar mobiliteten och trafiksystemet år 2050. I översiktsplanen finns ett färdmedelsmål som innebär att andelen gång, cykel och kollektivtrafik ska vara minst 75 procent i Uppsala stad år 2050. Sedan översiktsplanen antogs 2016 visar utvecklingen att målet kommer att kunna uppnås betydligt tidigare. Programmet skärper därför översiktsplanens mål genom att fastställa att alla resor och transporter som sker år 2050 i kommunen ska ske med hållbara färdmedel.

Vad som är ett hållbart färdmedel varierar både i tid och rum, vilket framgår i definitionen av hållbara färdmedel ovan. Det centrala är att de tre hållbarhetsperspektiven alltid behöver harmoniseras för att avgöra vilka färdmedel som är hållbara i varje unik situation och sammanhang. Förenklat kan det innebära att gång, cykel och kollektivtrafik prioriteras i staden medan bil har en annan prioritet på landsbygden.

Arbetsätt – agera föregångare och vara resilient

Uppsala kommun ska agera som en föregångare och vara resilient i sitt arbetsätt i utvecklingen av mobiliteten och trafiksystemet. Det ställer krav på kommunen som organisation och en fortlöpande utveckling och resultatuppföljning. För att säkerställa ett systematiskt arbete med både dessa arbetsätt behöver kommunen därför vara både lärande och uthållig. Kommunen behöver också samverka och bygga nätverk med relevanta aktörer.

Agera föregångare

Att agera som föregångare är ett sätt att ta ansvar i hållbarhetsarbetet med mobilitet och trafiksystem. Uppsala kommun ska utveckla sina styrkor och ta avvägda och kalkylerade risker för att vara en föregångare i omställningen till ett hållbart samhälle, både i Sverige och globalt.

Uppsala kommun ska bidra till att skapa ny kunskap och nya produkter och tjänster genom öppna testbäddar för teknik och samverkan kring pilotprojekt. Genom medvetna inköp, riktlinjer, investeringar och satsningar ska Uppsala kommun tydliggöra vägval/målbild och skapa efterfrågan på framtidens lösningar för mobilitet och trafik.

Uppsala kommun ska skapa rätt förutsättningar genom att i riktlinjer, krav och policyer utmana och ifrågasätta konventionella lösningar samt skapa beredskap och anpassningsförmåga för att hantera en föränderlig framtid. Uppsala kommun ska tillsammans med marknad, akademi, lagstiftare och andra relevanta aktörer verka för

att minska skillnaden mellan vad som är tekniskt möjligt och vad regelverket är förberett för.

Vara resilient

Att vara resilient kräver att Uppsala kommun har en anpassningsförmåga och en beredskap att möta de utmaningar och använda de möjligheter som skapas när samhället förändras och utvecklas. Samhällsförändringar ska ses som möjligheter till förnyelse, innovation och utveckling.

Uppsala kommun ska agera för att anpassa mobiliteten och trafiksystemet allt eftersom nya teknologier samt beteenden och rörelsemönster hos individer och organisationer utvecklas. Ökade krav på effektivitet och alltmer komplexa tekniska system innebär en ökad sårbarhet om störningar uppstår. Ett förändrat klimat kommer sannolikt att innebära till exempel ett mer extremt väder. Uppsala kommun ska utveckla en beredskap att möta dessa typer av utmaningar.

Fokusområden – för ökad närhet och hälsosam miljö

Programmet ska bidra till ökad närhet och hälsosam miljö. Fokusområdena och dess inriktningar säkerställer rätt fokus i det långsiktiga arbetet.

Ökad närhet

Närhet handlar om hur lokaliseringen av målpunkter och trafiksystemets uppbyggnad och utformning påverkar mobiliteten. Med en god lokalisering av målpunkter minskar antalet och/eller längden på resor och transporter och det främjar hållbara färdmedel. Trafiksystemets uppbyggnad, utformning och organisering påverkar hur enkelt det är att resa och transportera samt människors val av färdmedel. En ökad känsla av närhet kan också skapas genom en effektiv res- och transportfri tillgänglighet.

Inriktningar för ökad närhet

Stärka mobiliteten genom att öka möjligheten att välja mellan

- att resa och inte resa
- olika färdmedel
- olika resvägar.

Stärka trafiksystemets utformning genom att

- göra det mer sammanlänkat
- öka framkomligheten för hållbara färdmedel.

Effektivisera trafiksystemet genom att

- säkra synergier med andra tekniska försörjningssystem
- säkra dess flexibilitet för att möjliggöra innovationer
- dess utformning säkrar en god hushållning med resurser
- säkra god lokalisering av bytes-, om- och samlastningspunkter.

Öka res- och transportsnålheten i kommunen genom

- god lokalisering av viktiga målpunkter.

Ökad hälsosam miljö

Hälsosam handlar om positiva och negativa effekter till följd av mobiliteten och trafiksystemet för såväl människor, som för miljö och klimat. Arbetet innebär att både främja och förstärka positiva effekter samtidigt som de negativa effekterna minimeras.

Inriktningar för ökad hälsosam miljö

Främja aktiva resor och stärka folkhälsan genom

- god lokalisering av målpunkter
- god utformning av trafiksystemet
- beteendepåverkande åtgärder.

Främja jämlikhet, integration och livskvalitet genom

- att i arbetet beakta människors olika förutsättningar oavsett kön, ålder, socioekonomiska förutsättningar samt funktionsnedsättningar
- stärka sambanden mellan kommunens olika geografiska områden
- god utformning och organisering av trafiksystemet.

Ökad trygghet och säkerhet genom

- god utformning och organisering av trafiksystemet.

En god miljö för både människor, djur och natur främjas genom

- minimal negativ påverkan av buller, vibrationer och barriäreffekter samt bristande luftkvalitet
- att säkerställa god kvalitet på dag- och grundvatten
- att säkerställa god biologisk mångfald och en positiv utveckling av ekosystemstjänster.

Klimatpåverkan minimeras genom

- fossilfrihet, transportsnålhet och energieffektivitet.

Kommande arbete med handlingsplan för trafik och mobilitet

Trafik- och mobilitetsplanen behandlar fysiska resor och transporter, tillhörande infrastruktur och val av färdmedel. Den ska vara transportslagsövergripande och innefatta hela trafiksystemet, inklusive resor och transporter för såväl människor som gods.

Trafik- och mobilitetsplanen är en handlingsplan till Program för mobilitet och trafik och har en planeringshorisont på cirka 10 år. I planen ingår att utveckla etappmål för färdmedelsandelar för att säkerställa att programmets tillståndsmål uppnås. Planen tas fram av Gatu- och samhällsmiljönämnden. Det är sedan kommunstyrelsen som antar handlingsplanen. I arbetet med trafikplanen ska ett tvärsektorielt perspektiv eftersträvas, som säkerställer avvägningar mellan olika intressen i stadsbyggnadsprocessen.

Planen ger underlag för

- en kommuntäckande åtgärdslista för åtgärder som kan påverka behovet av resor och transporter, val av färdmedel och effektivisering av trafiksystemet

- en cirka 10-årig investeringsplan för ombyggnationer och nyinvesteringar på det kommunala vägnätet. Investeringsplanen ska omfatta utpekade objekt för de närmaste cirka 5 åren samt ytterligare brister och möjliga åtgärder på cirka 6–10 års sikt.

Planen ska bland annat säkerställa ett genomförande för att

- stärka gång som trafikslag med särskilt fokus på
  - sammanlänkande infrastruktur för gångtrafik
  - attraktiva, säkra och trygga gåmiljöer.
- stärka cykeltrafikens konkurrenskraft gentemot bil och kollektivtrafik med särskilt fokus på
  - högkvalitativ infrastruktur för gena och trafiksäkra cykelstråk.
- stärka kollektivtrafikens konkurrenskraft gentemot bil med särskilt fokus på
  - att busstrafikens framkomlighet prioriteras i utpekade stråk med separata busskörfält och/eller prioritering i alla trafiksignaler eller prioritering på annat sätt
  - attraktiva bytespunkter längs de starka stråken utanför Uppsala stad.
- öka trafiksäkerheten med särskilt fokus på
  - samverkan kring trafiksäkerhetsarbetet med relevanta aktörer utifrån ett transportslagsövergripande perspektiv.
- stärka innerstadens attraktivitet och konkurrenskraft med särskilt fokus på
  - att minska genomfartstrafiken i innerstaden
  - bilparkeringsanläggningar i anslutning till innerstaden.
- effektivisera godstransporter med särskilt fokus på
  - samordnade varuleveranser i innerstaden
  - samordnade byggtransporter för stadsbyggnadsprojekt.

säkerställa ett väl fungerande trafiksystem vid utbyggnad av större stadsbyggnadsprojekt. Arbetet med trafik- och mobilitetsplanen innebär framtagande av underlag, fördjupningar med mera. Se **bilaga 3** för en redogörelse för några av dessa.

Uppföljning

Kommunstyrelsen är ansvarig för programmet och har därmed det övergripande ansvaret för uppföljning och utvärdering av programmet. Det sker i ordinarie programuppföljning. Programmet kan revideras vid behov vilket sker genom gemensam beredning.

Relaterade dokument

[Räkna upp andra dokument som programmet hänvisar till.

- Översiktsplan 2016 för Uppsala kommun
- Uppsalas innerstadsstrateg

- Energiprogram 2050
- Miljö- och klimatprogram
- Landsbygdsprogram för Uppsala kommun.